

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Костенко В.М.

Харківський навчально-науковий інститут
Університету банківської справи

У статті розглянуто сутність лізингових операцій та моделі розвитку лізингової діяльності. Проведено аналіз сучасного стану функціонування ринку лізингових послуг в Україні. Порівняно структуру джерел фінансування лізингових операцій за останні роки. На основі проведеного дослідження визначено перспективи розвитку ринку лізингових послуг в Україні.

Ключові слова: лізинг, лізингова діяльність, лізингові послуги, ринок лізингу, банківська установа.

Постановка проблеми. На сьогодні майже нікому не потрібно доводити перспективність лізингової діяльності та її необхідність для економіки країни. Як фінансова послуга, лізинг є фактором підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників, ефективності виробництва, покращення якості вироблених продуктів та наданих послуг, що в результаті призводить до зміцнення позицій на вітчизняному та світовому ринках.

Лізинг виступає відносно новою формою економічної активності. При здійсненні лізингової діяльності і до цього часу використовуються лише окремі методи; нормативно-правова база є недостатньо відпрацьованою, проте, в той же час лізинг володіє потенціалом для оновлення в майбутньому багатьох галузей економіки, зокрема банківської.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сучасному етапі розвитку лізингової діяльності проблеми її організації та регулювання привертають до себе увагу багатьох вітчизняних науковців. Про це свідчить велика кількість наукових робіт, які присвячені цій темі. Серед вітчизняних дослідників необхідно виділити О. І. Гонту, Б. Л. Луціва, О. О. Ляхова, Г. Жолнерчик, Г. Волинського, В. Міщенко та інших. Однак, не зважаючи на значну кількість наукових робіт, що присвячені питанням визначення сутності та перспектив розвитку ринку лізингових послуг, необхідно зазначити, що питанням щодо виявлення причин та недоліків, які гальмують розвиток ринку лізингових послуг в Україні приділено недостатньо уваги.

Мета статті. Проаналізувати сучасний стан, що склався на ринку лізингових послуг. Визначити проблеми та подальші перспективи розвитку.

Викладення основного матеріалу. Банки на сучасному етапі, виконуючи широкий спектр банківських операцій та фінансових послуг, здійснюють значний вплив на розвиток економіки. Щоб бути конкурентоспроможними, банкам вже недостатньо надавати виключно традиційні для них послуги (кредитні, депозитні, розрахункові, касові операції тощо). На сучасному етапі в банківську практику активно впроваджуються інші, не притаманні для них послуги (лізинг, факторинг, операції є дорожочінними металами, інформаційні, посередницькі тощо) [3].

На сьогодні з усіх нетрадиційних видів банківських послуг саме лізинг є найбільш актуаль-

ним. Економічний зміст лізингу викладено у Господарському кодексі України [1], де в статті 292 вказано, що лізинг – це господарська діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні за договором лізингу однією стороною (лізингодавцем) у виключне користування другій стороні (лізингоодержувачу) на визначений строк майна, що належить лізингодавцю або набувається ним у власність (господарське відання) за дорученням чи погодженням лізингоодержувача у відповідного постачальника (продавця) майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів.

В світовій практиці виділяється дві моделі розвитку лізингової діяльності: європейська та американська. Американська модель передбачає створення компаній приватними підприємцями без участі банків. В європейській моделі великі вузькоспеціалізовані компанії створюються великими банками і згодом можуть від них відмежовуватися.

Вітчизняний ринок лізингу розвивається за європейською моделлю, тому що більша його частина (майже 80%) контролюється банками другого рівня [4].

Згідно дослідження, яке було проведено Асоціацією «Українське об'єднання лізингодавців», за розміром лізингового портфеля рейтинг лізингових компаній очолюють лізингові компанії, підконтрольні банкам (табл. 1).

Цікавим є те, що в першій трійці лідирують компанії з іноземним капіталом. Так, засновником ПП «ВТБ Лізинг Україна» є ВАТ ВТБ Лізинг (Росія), ТОВ «Райффайзен Лізинг Аваль» як дочірню компанію Райффайзен Банк Аваль, одного із найбільших банків України, та Райффайзен Лізинг Ін-тернешнл, холдингової компанії з головним офісом у Відні. Засновником ТОВ «ОТП Лізинг», яке входить до складу OTP Group, є 100% ЗАТ «ОТП Банк Україна» [7].

В Законі України «Про банки та банківську діяльність» [2] зазначено, що банки можуть самостійно надавати лізингові послуги на підставі ліцензії НБУ. Для банківських установ надання лізингових послуг є безпечною операцією, оскільки вона ґрунтується на принципах цільового використання кредиту та його забезпечення ліквідною заставою. Займаючись лізинговою діяльністю банки мають такі пріоритети:

– диверсифікація портфеля банківських послуг;

- зниження кредитних ризиків;
- зниження втрат банку від зростаючих темпів інфляції;
- розширення власної клієнтської бази за рахунок залучення клієнтів, яким видача кредиту неможлива за відсутністю кредитної історії [6].

Таблиця 1

Рейтинг лізингових компаній за результатом другого півріччя 2014 р.

№	Назва лізингової компанії	Лізинговий портфель, млн.грн
1	Райффайзен Лізинг Аваль	2 988,100
2	ОТП Лізинг	2 971,300
3	ВТБ Лізинг Україна	2 511,100
4	Український лізинговий фонд	1 993,500
5	УніКредит Лізинг	1 066,400
6	Порше Лізинг Україна	970,400
7	ALD Automotive/Перша лізингова компанія	914,400
8	Сканія Кредіт Україна	497,000
9	Ілта	390,500
10	AVIS Україна	327,300
11	VAB Лізинг	243,500
12	АвтокредитПлюс	185,000
13	Ленд-ліз	62,700
14	Адванс-Лізинг	н/д
	Разом	15 121,200

Джерело [5]

З теоретичних позицій зміст банківської лізингової діяльності найбільш повно може бути розкрито через аналіз взаємопов'язаних категорій банківського лізингового продукту і банківської лізингової технології. Визначення банківського лізингового продукту відбувається за допомогою виділення чотирьох його «зрізів». На першому «зрізі» досліджуються особливості ринку банківських лізингових продуктів і характер конкуренції на ньому. Другий «зріз» характеризується комплексом банківських операцій і послуг, через які здійснюється банківська лізингова діяльність і досягається задоволення потреб клієнта. На третьому «зрізі» відбувається інжиніринг банківського лізингового продукту – розробка моделі продукту за допомогою особливого набору методів і прийомів. Четвертий «зріз» присвячений оцінці ефективності розробленого банківського лізингового продукту. Банківська лізингова технологія – модель проведення банківських операцій, деталізована до сукупності методик, що регламентують дії служб банку та окремих виконавців [6].

Виходячи з практики використання лізингу банками України можна виявити їх безсумнівні переваги для всіх його учасників. Стрімка динаміка розвитку лізингової діяльності в останній роки спонукала банки зробити лізинг окремою банківською послугою та заснувати власні лізингові компанії [5].

На сучасному етапі лізингові послуги доводять свою ефективність для лізингоотримувачів і прибутковість для лізингодавців, та активно використовуються в різних галузях вітчизняного господарства (рис. 1).

За підсумками першого півріччя 2015 року найбільшими споживачами лізингових послуг є:

- транспортна галузь, (вартість договорів становить 35 291,8 млн.грн);
- сільське господарство, (вартість договорів становить 8 783,0 млн.грн.);
- добувна промисловість, (вартість договорів становить 1 724,3 млн.грн.);
- будівництво, (вартість договорів становить 1 587,1 млн.грн.);
- сфера послуг, (вартість договорів становить 1 090,4 млн.грн.);
- харчова промисловість, (вартість договорів становить 878,3 млн.грн.).

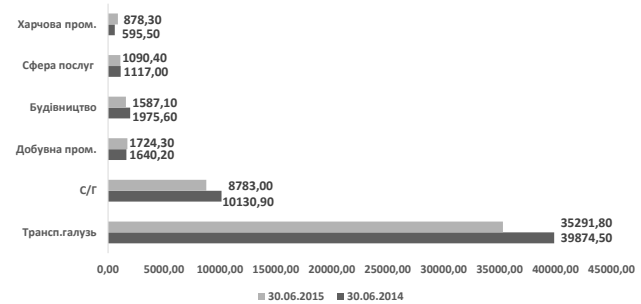

Рис. 1. Розподіл вартості чинних договорів фінансового лізингу за галузями станом на 30.06.2014 та 30.06.2015 рр. (млн.грн.)

Розроблено автором за даними [3]

Основними джерелами фінансування лізингових операцій протягом першого півріччя 2013-2014 рр. були позичкові кошти, в тому числі банківські кредити (83,56%), при цьому їх питома вага дещо зменшилась у порівнянні з минулим роком (95,76%), а питома вага власних коштів лізингових компаній у порівнянні з 2013 р. збільшилась з 4,06 до 16,37% (рис. 2) [5].

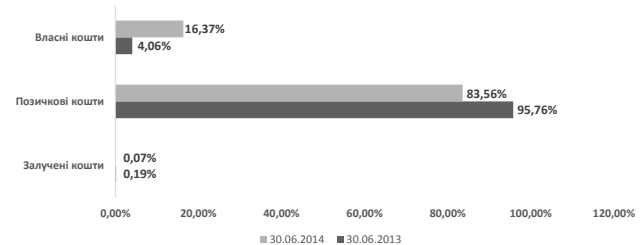

Рис. 2. Структура джерел фінансування лізингових операцій станом на 30.06.2014 року

Розроблено автором за даними [5]

Основними джерелами фінансування лізингових операцій протягом першого півріччя 2014–2015 рр. також були позичкові кошти, при цьому їх питома вага зменшилась у порівнянні з відповідним періодом 2014 р. з 83,56 до 71,39% (рис. 3) [5].

З аналізу структури джерел фінансування лізингових операцій за період 2013-2015 років бачимо, що на ринку лізингових послуг існують труднощі, які зумовлені недостатністю власних коштів лізингових компаній. Більшість лізингових компаній залежить від кредитних коштів банків, оскільки за рахунок власних грошових ресурсів вони здатні покрити лише 10-15% своїх витрат. Стабільно на ринку лізингових послуг тримаються компанії, власниками яких є міжнародні фінансові групи, які можуть розраховувати на підтримку материнських структур та банки, які завдяки

лізинговим операціям розширили кількість своїх послуг та можуть швидше та вигідніше вирішувати проблему мобілізації коштів для закупівлі майна, яке буде передаватися в лізинг.

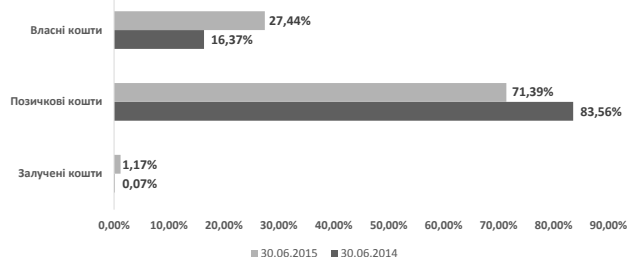

Рис. 3. Структура джерел фінансування лізингових операцій станом на 30.06.2015 р.

Розроблено автором за даними [5]

Сучасний спектр послуг, що надаються лізинговими компаніями України є достатньо широким, щоб задовольняти потреби споживачів.

Основними перешкодами в розвитку ефективного ринку лізингових послуг є нестача довгострокових коштів лізингодавців та низька платоспроможність більшості потенційних лізингоотримувачів. Саме це значно підвищує ризикованість лізингових відносин.

Лізингові послуги набувають популярності, але, окрім фінансової незабезпеченості, велике значення для подальшої активізації ринку лізингових послуг має:

- формування сприятливої нормативно-законодавчої бази;
- створення державних програм стимулювання лізингу;
- зниження вартість лізингових послуг;
- підвищення платоспроможності споживачів лізингових послуг;
- розвиток інфраструктури ринку лізингу;
- підвищення рівня кваліфікації персоналу та обізнаності з питань лізингу серед громадян та представників малого та середнього бізнесу [7].

Лізинг поступово стає провідним напрямом банківської діяльності, адже на сучасному етапі найреальнішими суб'єктами господарювання, які можуть надавати лізингові послуги, незважаючи на необхідний накопичений капітал, можуть бути лише банківські установи.

Незважаючи на недостатність власних фінансових ресурсів лізингових компаній, диспропорції обсягу лізингових послуг за галузями економіки, недосконалість вітчизняного законодавства, ринок лізингу в Україні активно розвивається. Для вирішення багатьох проблем в цьому питанні необхідна комплексна співпраця як держави, так і споживачів, тому що розвиток лізингу є не тільки засобом підвищення якості та ефективності виробництва, оновлення основних фондів окремого підприємства, а й покращення розвитку вітчизняної економіки в цілому.

Висновки. Дослідивши сучасний стан ринку лізингових послуг в Україні, можна зробити висновок, що лізинг являється перспективною галуззю, адже на сучасному етапі найреальнішими суб'єктами господарювання, які можуть надавати лізингові послуги можуть виступати лише банківські установи.

Зважаючи на сучасну економічну ситуацію в Україні, можна сказати, що потреба в лізингу стоїть дуже гостро, тому що:

- активне впровадження лізингу буде сприяти оновленню основних фондів, завдяки збільшенню доступу підприємств до зовнішніх джерел фінансування інвестицій;
- розвиток лізингу стимулюватиме підвищення ефективності кредитної політики банків у результаті створення конкурентного середовища між джерелами фінансування;
- розвиток лізингу в Україні допоможе розвитку малого та середнього бізнесу. Все це призведе до багатьох позитивних змін в економіці.

Отже, подальше створення та розвиток лізингових компаній, які підконтрольні банкам, є одним з актуальних напрямів.

Список літератури:

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
3. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/sektor/FK_Ikv_2015.pdf
4. Гонта О. І. Лізинг як один із видів нетрадиційних банківських послуг: сучасний стан та перспективи розвитку / О. І. Гонта, А. В. Жаворонок // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка. – 2013. – Вип. 24. – С. 205-210. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nznuoa_2013_24_40.pdf
5. Рейтинг лізингових компаній за результатами другого півріччя 2014 року / Українське об'єднання лізингодавців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uul.com.ua/stat/ranking/rating_h1_2014/.
6. Луців Б. Л. Сучасні аспекти лізингової діяльності банківських установ в Україні / Б. Л. Луців Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2012. – № 1 (13) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUbsNbU/2012_1/12_1_40.pdf
7. Борисюк О. В., Міщанчук О. О. Ринок лізингових послуг в Україні: проблеми та перспективи розвитку / О. В. Борисюк, О. О. Міщанчук Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Випуск 5, Ч. 4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ej.kherson.ua/journal/economic_05/213.pdf

Костенко В.Н.

Харьковский учебно-научный институт
Университета банковского дела

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЛИЗИНГОВЫХ УСЛУГ В УКРАИНЕ

Аннотация

В статье рассмотрены сущность лизинговых операций и модели развития лизинговой деятельности. Проведен анализ современного состояния функционирования рынка лизинговых услуг в Украине. Сравнительно структуру источников финансирования лизинговых операций за последние годы. На основе проведенного исследования определены перспективы развития рынка лизинговых услуг в Украине.

Ключевые слова: лизинг, лизинговая деятельность, лизинговые услуги, рынок лизинга, банковское учреждение.

Kostenko V.M.

Kharkiv Educational and Scientific Institute
University of Banking

CURRENT STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF THE LEASING MARKET IN UKRAINE

Summary

The gist of leasing and model of leasing activity is considered in the article. The current condition of the leasing market operation in Ukraine is analyzed. The structure of the leasing operations sources is compared during the recent years. The prospects of development of the Ukrainian leasing market based on the presented research are introduced.

Keywords: leasing, leasing activity, leasing services, leasing market, the banking institution.

УДК 334.716:658

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ БІЗНЕС-ЦІЛЕЙ МЕНЕДЖМЕНТУ СУЧАСНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кудріна О.Ю.

Київський національний університет культури і мистецтв

Саєнко О.О.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті досліджується завдання менеджменту промислових підприємств та їх вплив на перспективи розвитку виробництва, економічного зростання та стратегічного планування. Розглядаються структурні елементи конкурентоспроможності промислових підприємств та висвітлюються проблеми визначення бізнес-цілей менеджменту як керуючого механізму підприємства.

Ключові слова: економічна криза, економіка, менеджмент, промислові підприємства, стратегія, конкурентний потенціал.

Постановка проблеми. Дослідження динаміки економічних процесів за останні п'ять років в Україні дозволяють зробити висновок, що економіка перебуває в стадії глибокої кризи. Нажаль, це не новина, сучасна економічна криза демонструє свою глибину та передбачувані високі темпи погіршення стану національного господарства. Оскільки, фактори економічного занепаду склалися не один рік, тому вони мають більш глибинний, а не поверхневий стан походження, можна стверджувати, що економіка України потрапила у тривалу кризу і перебуває в стані ступору кризового циклу.

Промислові підприємства змушені відповідати на зростання викликів та загроз перед їх діяльністю – скорочення попиту на внутрішньому та зовнішніх ринках, погіршення доступу до традиційного для багатьох галузей ринку Росії, подорожчання внутрішніх фінансових ресурсів, гостру потребу в оновленні основних фондів.

Світовою економічною наукою та практикою накопичено великий досвід у стратегічному управлінні. Розроблені загальні принципи й рекомендації поведінки підприємства у складному та нестабільному зовнішньому середовищі, а також